

Денисова А.О.
аспірант кафедри соціальних теорій
Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРОГРАМИ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ В УКРАЇНІ ЯК СКЛADOVA ПАРТІЙНОГО ДИСКУРСУ

У демократичному політичному процесі партії виступають одним із основних інститутів представництва, який виконує важливі соціальні функції. Особливої ваги політичні партії набувають у перехідні періоди. Вони мають сприяти налагодженню ефективної комунікації між владою та соціальними групами, брати участь у виборах, формувати та відбирати політичних лідерів, забезпечувати політичну соціалізацію та інтеграцію суспільства.

Партійний дискурс, у тому числі виражений у мас-медіа функціонує у просторі політичних комунікацій. Через дискурсивні практики учасники політики визначають порядок денний суспільства, а політичні партії виступають в ролі ретрансляторів сенсів та цінностей, політичних ідей та ідеологій. У дискурсивній площині формуються образи політичної реальності, які згодом нав'язуються громадській думці.

Партійний дискурс в умовах становлення інформаційного суспільства не просто віддзеркалює епістемологічні й риторичні практики політичної групи та відображає основні лінії політичного конфлікту. Він виступає потужним інструментом політичної боротьби: перевага у дискурсивній площині дозволяє партіям отримувати та утримувати політичну владу. За контроль над змістовним наповненням партійного дискурсу ведеться конкурентна політична боротьба, у якій використовуються різні ресурси політична влада, адміністративний тиск, правові та фінансові механізми, інформаційні послання й комунікативні технології (політична реклама, пропаганда та PR).

Партійний дискурс формує політичні уявлення та стереотипи громадян, соціальних груп та суспільства у цілому. Усе це свідчить про актуальність дослідження особливостей та складових партійного дискурсу.

Серед представників вітчизняної політичної науки ґрунтовні роботи, присвячені дослідженню політичних партій, становленню та розвитку партійного дискурсу належать В. Бебіку, Б. Гагалюку, М. Головатому, Н. Костенко, Г. Почепцову, Н. Потураєву, А. Романюку, С. Рябову, Ю. Шайгородському, Ю. Шведі, Ю. Якименку, Д. Яковлеву та ін.

У партійному дискурсі в Україні перетинаються різноманітні бачення політичної реальності, які формуються політичними лідерами, виходячи із власних інтересів. При цьому, функціонування партійного дискурсу має свої особливості.

У сучасних умовах ідеологічна складова поступається технологічній - використанню у політичній боротьбі рекламних та PR-технологій. На думку Д. Яковлева «Загальна невизначеність щодо політичних ідеологій - і в громадській думці, і в партійних структурах, розмитість шкали «праві - центр - ліві» має наслідком створення квазіпартійних угруповань... Так само персоніфікація («Блок імені лідера») виборчого процесу вказує на нездатність провідних політиків та державних посадовців сформулювати ідеологію та сформувати щодо неї громадську думку» [3, с. 129].

Партійний дискурс формує та нав'язує (із використанням м'яких технологій політичного впливу) моделі прийнятної поведінки, утворює простір партійних ідентичностей.

У партійному дискурсі повною мірою відображаються функції політичних партій: змагання за владу, формування, виявлення та презентація у публічному просторі інтересів відповідних соціальних груп, формування громадської думки, підготовка кадрів та лідерів для партійних, державних, громадських структур, політична соціалізація, ін. Партійний дискурс, як частина комунікативного простору, формується у процесі горизонтальних та вертикальних політичних комунікацій.

На думку К. Байме «...політична партія виступає інституціональною спільністю громадян, взаємодія яких визначається ідеологією та внутрішньопартійною організацією з метою завоювати (шляхом виборів або іншими способами), утримувати та використовувати державну владу для реалізації інтересів певних груп» [1].

Партійний дискурс нав'язує політичну поведінку та політичну ідентичність за допомогою мас-медіа. У сучасних умовах технологічні можливості мас-медіа (передусім - електронних) дозволяють не тільки звертатись до величезної аудиторії (робити партійні інформаційні повідомлення масовими), а і створювати потужні інформаційні кампанії на підтримку тієї чи іншої партійної ідентичності.

У цілому, розуміння процесу формування партійного дискурсу як невід'ємної складової партійної діяльності дозволяє виділити наступні його характеристики та особливості. По-перше, партійний дискурс постійно трансформується, він є відкритим та рухомим, бо знаходиться у взаємодії з

іншими дискурсами (медійним, парламентським, дискурсом громадянського суспільства, ін.). По-друге, партійний дискурс виступає простором конкурентної боротьби та змагань за владу між представниками різних політичних партій з метою нав'язати суспільству власне бачення політичної реальності. По-третє, у партійному дискурсі мова йде артикуляцію значень, визначення політичного курсу та формування сенсу політики у конкуренції з альтернативними партійними програмами, заявами партійних спікерів, повідомлень для преси. Усе вищезазначене дозволяє інтерпретувати партійний дискурс як специфічний владний ресурс, який домінує в умовах становлення інформаційного суспільства та розвитку комунікативних технологій.

Напередодні парламентських виборів 2014 року у партійному дискурсі домінували наступні теми.

По-перше, децентралізація влади у різних формах - від передачі повноважень державних обласних адміністрацій до виконкомів обласних, міських і селищних рад та збільшення податкових надходжень, які залишаються на місцевому рівні до прямих виборів голів областей. Також БПП, ГП, «Батьківщина» та Опозиційний Блок пропонують взагалі ліквідувати обласні державні адміністрації.

По-друге питання євроатлантичної інтеграції. «Батьківщина, Громадянська позиція (ГП), Народний фронт (НФ) та Самопоміч вважають, що Україні варто приєднатися до НАТО (причому перша пропонує провести референдум на цю тему вже 26 жовтня, що, звісно, нереально), КПУ та ОБ виступають за «позаблоковість», а БПП та РП жодним чином не коментують це питання. Членство України в ЄС ставлять собі за мету БПП, Батьківщина та ГП» [2].

По-третє, проблема забезпечення обороноздатності країни. У партійному дискурсі присутні два аспекти цієї проблеми: розвиток вітчизняного ВПК та боєздатної армії. А РП до того ж робить наголос на необхідності відновлення ядерного потенціалу України.

По-четверте, боротьба із корупцією. У партійному дискурсі витали ідеї утворення Антикорупційного бюро, декларування витрат чиновників, прийняття закону про фінансування політичних партій з державного бюджету, відкриття усіх реєстрів власності, конфіскація майна, походження грошей на придбання якого не доведено власником.

По-п'яте, судова реформа. Пропозиції обертаються навколо люстрації суддів («Батьківщина», «Самопоміч»), обрання їх прямим голосуванням та забезпечення самоврядування суддівського корпусу (БПП, «Самопоміч»,

Опозиційний Блок).

Таким чином, у партійному дискурсі переважають політичні технології (реклама та PR, агітація та пропаганда), спрямовані на здобуття підтримки виборців під час електоральних кампаній.

Можна стверджувати, що партії досить формально ставляться до виборчих програм, акцентуючи увагу на електоральному, а не на управлінському процесі.

Активно використовуються мас-медіа які поширюють інформацію від політиків до громадян, створюють віртуальні образи політиків («іміджі»), продукують медіа-скандали. Основними суб'єктами формування партійного дискурсу є політичні лідери, публічні виступи яких поширюються у мас-медіа та не передбачають зворотного зв'язку із соціальними групами.

Література

1. Байме К. Політичні теорії сучасності / К. Байме; пер. з нім. М. Култаєвої, М. Бойченка. - К.: Стилос, 2008. - 396 с.
2. Сологуб І. Програми політичних партій: що обирати, коли нема з чого обирати [Електронний ресурс] / І. Сологуб. - Режим доступу: <http://www.unian.ua/politics/999463-programi-politichnih-partiy-scho-obirati-koli-nema-z-chogo-obirati.html>
3. Яковлев Д.В. Політична взаємодія як комунікативний процес: медіатизація, демократизація, раціоналізація / Д.В. Яковлев. - Одеса: Астропринт, 2009. - 288 с.